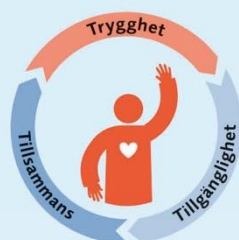

Länsgemensam Hjälpmedelsstrategi i Västerbotten

Gemensam målbild

Hjälpmedelstrategin ska bidra till att ge Västerbottens invånare en jämlik, god och säker hjälpmedelsförsörjning samt bidra till likvärdiga förutsättningar i länet. Dokumentet ska vara vägledande för beslut och prioriteringar inom hjälpmedelsområdet. Förutom värdet för individen i ett livsperspektiv bör även den samhällsekonomiska nyttan med hjälpmedelsanvändning beaktas.

Hjälpmedelstrategin ska stödja ett förebyggande och hälsofrämjande arbetssätt, utifrån individens behov och för att stödja och bibehålla hälsa och förmågor. Den gemensamma viljeinriktningen ska stödja utvecklingen av nära vård, digitalisering och samverkan.

Utgångspunkter

Sveriges nationella funktionshinderspolitik vilar på konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt barnkonventionen. Dessa återspeglas i de lagar och föreskrifter som har relevans för området och utgör grunden för Hjälpmedelstrategin. I regeringsformen lyfts målsättningen att alla människor ska uppnå delaktighet och jämställdhet i samhället varför det allmänna ska motverka diskriminering av bland annat personer med funktionsnedsättning.

Hjälpmedelstrategin har sin utgångspunkt i hälso- och sjukvårdslagen, där huvudmännens skyldighet att erbjuda hälso- och sjukvård regleras. Regionen¹ och kommunerna² ska i enlighet med lagstiftningen erbjuda habilitering, rehabilitering och hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning. Förskrivning av hjälpmedel är en hälso- och sjukvårdsinsats och kan vara hälsofrämjande och förebyggande, såväl som rehabiliterande och habiliterande.

Förskrivningsprocessen styrs av regelverk och beskrivs i Socialstyrelsens Förskrivning av hjälpmedel³. Den ska präglas av ett personcentrerat arbetssätt där den enskildes behov och delaktighet är i fokus.

Hjälpmedelstrategin omfattar individuellt förskrivna produkter som används i vardagen – ”hjälpmedel för det dagliga livet”. Produkterna är avsedda att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning. Insatsen kräver hälso- och sjukvårdens särskilda kompetens för bedömning och utprovning. När det finns olika hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning tillgängliga ska patienten ges möjlighet att välja det alternativ som han eller hon föredrar. Patienten ska få det valda hjälpmedlet, om det med hänsyn till hans eller hennes behov och till kostnaderna för hjälpmedlet framstår som befogat⁴. Om behovsbedömningen visar att hjälpmedelsbehovet inte omfattas av hälso- och sjukvårdens ansvar gäller egenansvar.

Hela hjälpmedelskedjan ska präglas av professionalism, hög kompetens samt utgå från bästa tillgängliga kunskap och beprövad erfarenhet. Förskrivning av hjälpmedel ska utgå ifrån de etiska principer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården som riksdagen antagit⁵. Riktlinjerna avser att vara vägledande vid prioriteringar och de baseras på några grundläggande etiska principer som beskrivs i den etiska plattformen. Dessa tre principer är rangordnade och människovärdesprincipen fungerar som en övergripande princip som måste beaktas i alla typer av prioriteringar som görs.

¹ 8 kap.7§ hälso- och sjukvårdslag (2017:30)

² 12 kap.5§ hälso- och sjukvårdslag (2017:30)

³ Förskrivning av hjälpmedel. Stöd vid förskrivning av hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning. Socialstyrelsen 2021

⁴ 7 kap. 2§ patientlag (2014:821)

⁵ Regeringens proposition, 1996/97:60.

Prioriteringar inom hälso- och sjukvården

1. Människovärdesprincipen

Grunden för principen är de mänskliga rättigheterna. Alla människor är födda fria, lika i värde och rättigheter. Staten, kommuner och regioner ansvarar för att alla individer behandlas lika och utan diskriminerande åtskillnad. Principen är överordnad behovs- och solidaritetsprincipen samt kostnadseffektivitetsprincipen.

2. Behovs- och solidaritetsprincipen

Innebär att resurserna ska satsas på de verksamheter och individer där behovet är störst. Solidaritet innebär inte bara att alla ska få lika möjligheter till vård utan också att sträva efter att utfallet av vården ska bli så lika som möjligt för alla, det vill säga att alla ska nå bästa möjliga hälsa och livskvalitet. Solidaritet innebär att särskilt beakta behoven hos de svagaste. Principen är överordnad kostnadseffektivitetsprincipen men underordnad människovärdesprincipen.

3. Kostnadseffektivitetsprincipen

Innebär att hälso- och sjukvården bör eftersträva en rimlig relation mellan kostnader vid val mellan olika verksamhetsområden eller åtgärder, i form av insatta resurser av olika slag och effekt. Det kan man sedan mäta i förbättrad hälsa och höjd livskvalitet. Principen ska vara underordnad människovärdes- och behovs- och solidaritetsprinciperna.

Strategiska områden för att nå en god, säker och jämlik hjälpmedelsförsörjning i länet

- Hälsöfrämjande och förebyggande arbetssätt
- Samverkan
- Digitalisering/Välfärdsteknik
- Prioriteringar

Hälsöfrämjande och förebyggande arbetssätt

Omställningen Nära vård innebär att vi samskapar med invånare och flyttar fokus till att arbeta personcentrerat, sammanhållet, proaktivt och hälsöfrämjande. Rehabilitering och hjälpmedel är centrala delar i hälso- och sjukvårdens fokusflyttning från ett reaktivt till ett proaktivt arbetssätt. Hjälpmedel kan vara såväl kompenserande som förebyggande samt bidra till ökad självständighet, delaktighet och hälsa hos den enskilde. För att bättre möta invånarnas behov som en del i omställningen till en nära vård kommer allt fler människor ges möjlighet till vård i det egna hemmet. Hjälpmedelsförsörjningen bör därför utgöra en viktig del i förändringsarbetet när arbetssätt och metoder utvecklas mot nära vård. För att lyckas med omställningen behöver alla nivåer i systemet samordnas och samarbeta, oavsett huvudmannskap och driftsform.

Samverkan

För att främja en jämlik hälso- och sjukvård inom länet är en välfungerande samverkan viktig. Region Västerbotten och länets kommuner har sedan den 1 september 2020 en ny form för samverkan. Syftet är att resurserna ska användas till största möjliga nytta och värde för invånarna i Västerbotten⁶. Samverkan ska ske mellan kommunerna och regionens verksamheter för att tillförsäkra en jämlik hjälpmedelsförsörjning i länet. En del av samverkansstrukturen är det gemensamma hjälpmedelsrådet. Hjälpmedelsrådet ska verka för en jämlik, samordnad, kvalitetssäker och kostnadseffektiv hjälpmedelsprocess utifrån patientens behov.

En viktig fråga för framtidens hjälpmedelsförsörjning är det ökade utbudet av produkter inom hjälpmedelsområdet. Detta gäller hjälpmedel för dagliga livet såväl som hjälpmedel för vård och behandling. Genom god samverkan kan samsyn kring ett ordnat införande av nya produkter säkerhetsställas. God samverkan ger också förutsättningar för utbyte av kunskap och erfarenheter mellan vårdgivarna i länet, vilket skapar en grund för kvalitetshöjning av hjälpmedelsförsörjningen.

För en jämlik hjälpmedelsförsörjning på lika villkor är det en förutsättning att kommuner och region samverkar för enighet gällande utbud av produkter, tjänster, kompetensutveckling, upphandlingar, logistik, support samt egenavgifter. God samverkan möjliggör också mer enhetliga bedömningar vid hjälpmedelsförskrivning inom länet. Att bygga upp parallella system inom hjälpmedelsförsörjningen medför risker för ojämlika villkor. En länsammanhållen hjälpmedelshantering med inköp, lagerhållning, rekonditionering, och distribution gynnar solidaritet och kostnadseffektivitet.

Digitalisering/Välfärdsteknik

Vår vardag blir alltmer digitaliserad. Ny teknik skapar möjligheter att till exempel ge stöd och insatser på distans. Det kan vara stöd till förskrivare vid utprovning/justering av ett hjälpmedel, instruktion till hjälpmedelsanvändare så väl som nya hjälpmedel baserade på digital teknik. Digitaliseringen kommer att medföra nya möjligheter att ta vården in till hemmet, vilket är en förutsättning för omställningen till nära vård. För invånarna kan det stärka trygghet och självständighet, samt öka delaktighet och kommunikation. Tillsammans kan det leda till positiva hälsoeffekter. När arbetssätt och nya produkter utvecklas genom digital teknik ökar möjligheten att ge jämlik vård i länet samtidigt som resurser frigörs. Farhågor finns emellertid att teknikförändringen går alltför snabbt och att vissa grupper får försämrade möjligheter att nå vård, ta del av den eller till övrigt utbud, vilket begränsar möjligheter till delaktighet och kommunikation. Detta måste beaktas i varje utvecklingsfas och på olika nivåer, för att säkerställa att alla får tillgång till vården.

En del av digitaliseringen är välfärdsteknik, som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för invånare som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning. Med hjälpmedel inom området menas oftast produkter av olika slag men även teknik som mobilapplikationer och programvaror. Detta kan ges som bistånd, förskrivas som hjälpmedel för det dagliga livet eller köpas på öppna marknaden. Personal, anhöriga och närstående kan också få stöd, trygghet och avlastning i omsorgsarbetet med hjälp av välfärdsteknik.

⁶ Regional samverkan för vård och omsorg 2020 (regionvasterbotten.se)

Definition av Hjälpmedel: Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)**Hjälpmedel för dagliga livet**

- Individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning.

Välfärdsteknik

- Digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning.

Prioritering i hjälpmedelsförskrivning

Varje förskrivning prövas och bedöms enligt den etiska plattform som utgör grund för prioriteringar i hälso- och sjukvården. Prioritering görs utifrån individens behov i kombination med insatsens förväntade effekt på tillståndet. Därefter bedöms kostnadseffektiviteten i den insats som planeras. Insatserna kan vara förebyggande, habiliterande, rehabiliterande eller kompenserande och ska alltid vara målinriktade.

Då resurserna är begränsade, omfattas inte hjälpmedel som enbart ska nyttjas för fritidsbruk av bidragssystemet. Hit räknas hjälpmedel som är tänkta att nyttjas i till exempel fritidshus, båt, husvagn, vid semesterresor eller till idrottsverksamhet.

Förskrivning av hjälpmedel för det dagliga livet grundar sig på följande prioriteringsordning:

Prioriteringsnivå 1

- Hjälpmedel för livsuppehållande insatser och insatser vid allvarliga eller risk för allvarliga nedsättningar av kroppsfunktioner.

Prioriteringsnivå 2

- Hjälpmedel för dagliga aktiviteter i hemmet såsom personlig vård, förflyttning, måltider, relationer, kommunikation och struktur i vardagen samt för barn att kunna leka och utvecklas.

Prioriteringsnivå 3

- Hjälpmedel för vardagsaktiviteter samt för att kunna utveckla ett självständigt och aktivt liv i relation med sin omgivning.

Hjälpmedelsstrategin ikraftträdande och upphörande

Denna strategi gäller från 20230401. En strategi som hålls levande och det görs bäst med regelbundna uppföljningar. Strategin gäller till 20250331, då uppföljning ska ske och beslut tas om eventuell revidering eller förlängning.

Ett samarbete mellan

